MP Board Class 10 Sanskrit Question Paper 2024, Download Answer Key PDF

Class 10 Sanskrit Paper Solution

Here we have provided the MP Board class 10 Sanskrit question paper 2024 with a solution. All the questions are supplied here in image form and answers are highlighted in yellow.

उचितं विकल्पं चित्वा लिखत –

(i) 'बालकान्' इत्यस्मिन् पदे विभक्तिः अस्ति –

(अ) प्रथमा (ब) द्वितीया

(स) पञ्चमी (द) षष्ठी

(ii) 'धेनवः' इत्यस्मिन् पदे वचनम् अस्ति –

(अ) एकवचनम् (ब) द्विवचनम्

(स) बहुवचनम् (द) अन्यवचनम्

अधोलिखितेषु शब्देषु अव्ययपदं नास्ति –

(अ) तत्र — (ब) सर्वत्र

(स) रमा — (द) सदा

(iii) 'नदीनाम्' इत्यस्मिन् पदे विभक्तिः अस्ति –

(अ) चतुर्थी — (ब) पञ्चमी

(स) षष्ठी — (द) सप्तमी

(iv) 'तस्मिन्' इत्यस्मिन् पदे वचनम् अस्ति –

(अ) एकवचनम् — (ब) द्विवचनम्

(स) [illegible] — (द) अन्यवचनम्

(v) 'अस्माभिः सर्वदा सत्यं वक्तव्यम्।' इत्यस्मिन् वाक्ये अव्ययम् अस्ति –

(अ) अस्माभिः — (ब) सर्वदा

(स) सत्यं — (द) वक्तव्यम्

(vi) अधोलिखितेषु शब्देषु अव्ययपदं नास्ति –

(अ) तत्र — (ब) सर्वत्र

(स) रमा — (द) सदा

2 प्रदत्तैः शब्दैः रिक्तस्थानानि पूरयत् –

(धावति, जननी, दुर्लभः, समलम्, सत्वरम्, जलम्, श्वेतः)

(i) 'श्वेतः अश्वः धावति।' इत्यस्मिन् वाक्ये ________ विशेषणपदं अस्ति।

(ii) 'जननी तुल्यवत्सला।' इत्यस्मिन् वाक्ये ________ विशेष्यपदं अस्ति।

(iii) 'सलिलम्' इतस्य पदस्य ________ पर्यायपदं अस्ति।

(iv) 'निर्मलम्' इत्यस्य पदस्य ________ विलोमपदं अस्ति।

(v) 'सुलभः' इत्यस्य पदस्य ________ विलोमपदं अस्ति।

(vi) 'शीघ्रम्' इत्यस्य पदस्य ________ पर्यायपदं अ[illegible]

3 युग्ममेलनं कुरूत –

(अ)	(ब)
(i) पुस्तकालयः	(क) तत्पुरुषसमास
(ii) निश्छलः	(ख) यणस्वर सन्धिः
(iii) सूर्योदयः	(ग) द्वन्द्वसमास
(iv) अनुरूपम्	(घ) वृद्धि स्वर सन्धिः
(v) चौरभयम्	(ङ) गुण स्वर सन्धिः
(vi) त्रिभुवनम्	(च) निः + चलः
	(छ) बहुब्रीहिसमास
	(ज) अव्ययीभावसमास
	(झ) निः + छलः
	(ञ) कर्मधारयसमास
	(ट) दीर्घस्वर सन्धिः
	(ठ) द्विगुसमास

4 एकपदेन उत्तरं लिखत –

(i) 'आदाय' इत्यस्मिन् पदे कः प्रत्ययः अस्ति? ल्यप्

(ii) 'कथयितुम्' इत्यस्मिन् पदे कः प्रत्ययः अस्ति? तुमुन्

(iii) 'पा + क्त्वा' संयुज्य किम् पदं भविष्यति? पीत्वा

(iv) अनिशं महानगरमध्ये किं प्रचलति? कालायसचक्रं

(v) दुर्बले सुते कस्याः अधिका कृपा भवति? मातुः

(vi) पिता पुत्राय बाल्ये किं यच्छति? विद्याधनं

5 शुद्धवाक्यानां समक्षम् 'आम्' अशुद्धवाक्यानां समक्षम् 'न' इति लिखत –

(i) 'लभते' इत्यस्मिन् पदे प्रथमपुरुषः अस्ति। आम् ✓

(ii) 'आसीत्' इत्यस्मिन् पदे बहुवचनम् अस्ति। ✗ ✓

(iii) 'पिबति' इत्यस्मिन् पदे एकवचनम् नास्ति। ✓

(iv) 'अपठत्' इत्यस्मिन् पदे लङ्लकारः अस्ति। ✓

(v) 'निर्गच्छति' इति पदे निर् उपसर्गः अस्ति। ✓

(vi) 'प्रत्युपकारः' इति पदे 'प्र' उपसर्गः अस्ति। ✗

SCHOOL

बुद्धिमती केन उपेता पितुर्गृहं प्रति चलिता?

7 सुरभिः इन्द्रस्य प्रश्नस्य किमुत्तरं ददाति?

अथवा

अस्माभिः कीदृशः वृक्षः सेवितव्यः?

8 मयूरः कथं नृत्यमुद्रायां स्थितः भवति?

अथवा

अन्तेप्रकृतिमाता प्रविश्य सर्वप्रथमं किं वदति?

9 भूकम्पस्य केन्द्रबिन्दुः कः जनपदः आसीत्?

अथवा

समस्तराष्ट्रं कीदृशे उल्लासे मग्नम् आसीत्?

10 मीनः कदा दीनां गतिं प्राप्नोति?

अथवा

कानि पूरयित्वा जलदः रिक्तः भवति?

11 रेखाङ्कितपदमाधृत्य प्रश्ननिर्माणं कुरूत – (कोऽपि द्वे)

(i) धेनूनाम् माता सुरभिः आसीत्। केषाम्

(ii) चातकः वने वसति। कुत्र

(iii) मयूरस्य नृत्यं प्रकृतेः आराधना। कस्याः

12 अधोलिखितानि वाक्यानि कः कं प्रति कथयति – (कोऽपि द्वे)

(i) भवान् कुतः भयात् पलायितः। ________ ________

(ii) किं कुपिता एवं भणति, उत प्रकृतिस्था? ________ ________

(iii) अनृतं वदसि चेत् काकः दशेत्। कः ________ कम् ________

13 प्रश्नपत्रे समागतान् श्लोकान् विहाय स्वपाठ्यपुस्तकस्य सुभाषितएकं लिखत।

14 अधोलिखितेषु अशुद्धकारकवाक्यानां शुद्धिः करणीयाः – (कोऽपि द्वे)

(i) वृक्षेण पत्राणि पतन्ति।

(ii) गुरुम् नमः।

(iii) विद्यालयम् परितः वृक्षाः सन्ति।

15 रिक्तस्थानानि पूरयत – (कोऽपि चत्वारि)

(i) काकः ________ भवति।

(ii) भूकम्पित समये ________ गमनमेव उचितं भवति।

(iii) पर्यावरणस्य संरक्षणम् ________ प्रकृतेः आराधना।

(iv) ________ परभृत् अपि कथ्यते।

(v) ________ समयस्य सदुपयोगः करणीयः।

(vi) मयूरः ________ इति नाम्नाऽपि ज्ञायते।

16 अधोलिखितानि वाक्यानि घटनाक्रमानुसारेण लिखत –

(i) जम्बुककृतोत्साहः व्याघ्रः पुनः काननम् आगच्छत्।

(ii) मार्गे सा एकं व्याघ्रम् अपश्यत्।

(iii) प्रत्युत्पन्नमतिः सा शृगालम् आक्षिपन्ती।

(iv) व्याघ्रः व्याघ्रमारी इयमिति मत्वा पलायितः।

17 वाच्यपरिवर्तनं कुरुत – (कोऽपि द्वे) 1×2=2

(i) छात्रः ग्रन्थं पठति। (कर्मवाच्ये)

(ii) त्वया सत्यं कथितम्। (कर्तृवाच्ये)

(iii) काकः पिकस्य संततिं पालयति। (कर्मवाच्ये)

18 अधोलिखितम् गद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत– 3

कश्चन निर्धनो जनः भूरि परिश्रम्य किञ्चिद् वित्तमुपार्जितवान्। तेन वित्तेन स्वपुत्रम् एकस्मिन् महाविद्यालये प्रवेशं दापयितुं सफलो जातः। तत्तनयः तत्रैव छात्रावासे निवसन् अध्ययने संलग्नः समभूत्। एकदा स पिता तनूजस्य रुग्णतामाकर्ण्य व्याकुलो जातः पुत्रं द्रष्टुं च प्रस्थितः। परमर्थकार्श्येन पीडितः स बसयानं विहाय पदातिरेव प्राचलत्।

प्रश्नाः –

(i) निर्धनो जनः किम् उपार्जितवान्?

(ii) सः कुत्र सफलो जातः?

(iii) तत्तनयः कस्मिन् संलग्नः समभूत?

19 अधोलिखितम् पद्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत –

गुणी गुणं वेत्ति न वेत्ति निर्गुणो,
बली बलं वेत्ति न वेत्ति निर्बलः।
पिको वसन्तस्य गुणं न वायसः
करी च सिंहस्य बलं न मूषकः॥

प्रश्नाः –

(i) गुणी किं वेत्ति?

(ii) बली किं वेत्ति?

(iii) पिको कस्य गुणं वेत्ति?

अथवा

कज्जलमलिनं धूमं मुञ्चति शतशकटीयानम्।
वाष्पयानमाला संधावति वितरन्ती ध्वानम्॥
यानानां पङ्क्तयो ह्यनन्ताः कठिनं संसरणम्।
शुचि – पर्यावरणम्॥

प्रश्नाः –

(i) शतशकटीयानं किं मुञ्चति?
(ii) का संधावति?
(iii) वाष्पयानमाला कथं संधावति?

20 अधोलिखितम् नाट्यांशं पठित्वा प्रश्नानाम् उत्तराणि लिखत – 3

रामः – अतिदीर्घः प्रवासोऽयं दारुणश्च। (विदूषकमवलोक्य जनान्तिकम्) कुतूहलेनाविष्टो मातरमनयोर्नामतो वेदितुमिच्छामि। न युक्तं च स्त्रीगतमनुयोक्तुम्, विशेषतस्तपोवने। तत् कोऽत्राभ्युपायः?

विदूषकः – (जनान्तिकम्) अहं पुनः पृच्छामि। (प्रकाशम्) किं नामधेया युवयोर्जननी?

लवः – तस्याः द्वे नामनी?

विदूषकः – कथमिव?

लवः – तपोवनवासिनो देवीति नाम्नाह्वयन्ति, भगवान् वाल्मीकिर्वधूरिति।

प्रश्नाः –

(i) मातरमनयोर्नामि कः वेदितुम इच्छति?
(ii) कस्याः द्वे नामनी?
(iii) के देवी इति नाम्नाह्वयन्ति?

अथवा

सिंहः – तूष्णीं भव भोः। युवामपि मत्सदृशौ भक्षकौ न तु रक्षकौ। एते वन्यजीवाः भक्षकं रक्षकपदयोग्यं न मन्यते अत एव विचारविमर्शः प्रचलितः।

बकः – सर्वथा सम्यगुक्तम सिंहमहोदयेन। वस्तुतः एव सिंहेन बहुकालपर्यन्तंशासनं कृतम परमधुना तु कोऽपि पक्षी एव राजेति निश्चेतव्यम अत्र तु संशीतिलेशस्यापि अवकाशः एव नास्ति।

सर्वेपक्षिण – (उच्चैः) आम आम–कश्चित खगः एव एव वनराजः भविष्यति इति।

प्रश्नाः –

(i) वन्यजीवाः किं रक्षकपदयोग्य न मन्यते?
(ii) केन बहुकालपर्यन्तं शासनं कृतम?
(iii) खगः एव कः भविष्यति इति?